

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΦΥΣΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
«ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»

**ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΞΟΥΘΕΝΩΣΗΣ ΤΩΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΟΥ ΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ
BURNOUT AMONG EDUCATORS OF STUDENTS WITH SPECIAL
EDUCATIONAL NEEDS**

της

Σπίνου Δέσποινας

Μεταπτυχιακή Διατριβή που υποβάλλεται

στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του
Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης του Τ.Ε.Φ. – Δ.Π.Θ. σε
συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και
Επικοινωνιών με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή –
Ψυχοπαιδαγωγική της Ένταξης».

Η τριμελής επιτροπή:

1.	ΑΓΑΘΗ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ	ΕΔΙΠ Τμήμα Δημόσιας & Κοινωνικής Υγείας, Σχολή Δημόσιας Υγείας, ΠΑΔΑ
2.	ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΙΖΟΣ	ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΣ ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ Ι.Π.Τ. Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»
3.	ΣΠΥΡΙΔΟΥΛΑ ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗ	ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗ ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ Ι.Π.Τ. Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»

Αθήνα, 2022

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να εξετάσει το επίπεδο της επαγγελματικής εξουθένωσης εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που εργάζονται με μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και τον ρόλο που διαδραματίζουν οι προσωπικοί παράγοντές τους στην εμφάνιση του συνδρόμου. Για να εξεταστεί ο στόχος αυτός επιλέχθηκε η ποσοτική έρευνα με δείγμα από 202 εκπαιδευτικούς και αξιοποιήθηκε η χρήση του ερωτηματολογίου της επαγγελματικής εξουθένωσης MBI-ES των Maslach and Jackson. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την εκπόνηση της έρευνας φανερώθηκε ότι: α) το δείγμα δεν φανερώνει υψηλά επίπεδα επαγγελματικής εξουθένωσης με ειδική προσοχή να απαιτείται στην κλίμακα της συναισθηματικής εξάντλησης β) οι ατομικοί παράγοντες της ηλικίας, της δομής εργασίας, της ειδικότητας καθώς και η συνολική προϋπηρεσία με ή χωρίς μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες συσχετίζονται και επηρεάζουν τις 3 κλίμακες της επαγγελματικής εξουθένωσης και τέλος, γ) οι προγνωστικοί παράγοντες εκδήλωσης του συνδρόμου σε καθεμία υποκλίμακα είναι η συνολική προϋπηρεσία με άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, η ειδικότητα καθώς και η ηλικία του δείγματος.

Λέξεις κλειδιά: επαγγελματική εξουθένωση εκπαιδευτικοί ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Abel, M.H., & Sewell., J. (1999). Stress and Burnout in Rural and Urban Secondary School Teachers. *The Journal of Educational Research*, 92 (5), 287-293.
- Αβεντισιάν-Παγοροπούλου, Α., Κουμπιάς, Ε., & Γιαβρίμης, Π. (2002). Σύνδρομο επαγγελματικής εξουθένωσης: Το χρόνιο άγχος των δασκάλων και η μετεξέλιξή του σε επαγγελματική εξουθένωση. *Μέντορας*, 5, 103-127.
- Αγαλιώτης, Ι. (2011). Υποστήριξη μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή προβλήματα συμπεριφοράς.
- Anderson, M. B. G., & Iwanicki, E. F. (1984). Teacher motivation and its relationship to burnout. *Educational Administration Quarterly*, 20(2), 109-132.
- Antoniou, A.-S. (1999). Personal traits and professional burnout in health professionals. *Archives of Hellenic Medicine*, 16 (1), 20-28.
- Αντωνίου, Α., (2008). *Σύνδρομο επαγγελματικής εξουθένωσης*. Θεσσαλονίκη: University studio press.
- Antoniou, A.S., Polychroni, F. & Walters, B. (2000). Sources of stress and professional burnout of teachers of special educational needs in Greece. *Paper presented at International Special Education Congress 2000*, 24-28, July 2000, 1-11.U.K.: University of Manchester.
- Antoniou, A.-S., Polychroni, F., & Vlachakis, N. (2006). Gender & age differences in occupational stress and professional burnout between primary and highschool teachers in Greece. *Journal of Managerial Psychology*, 21(7), 682-690.
- Antoniou, A.-S., Polychroni, F., & Kotroni, C. (2009). Working with students with special educational needs in Greece: teachers' stressors and coping strategies. *International Journal of Special Education*, 24(1), 100-111.

- Αντωνίου, Α.-Σ., Αναγνωστοπούλου, Θ., Γάκη, Α. (2010). Επαγγελματική εξουθένωση σε δασκάλους ειδικών σχολείων. Στο Αντωνίου, Α.-Σ, (Επιμ.), *Στρες: Προσωπική ανάπτυξη και ευημερία* (σελ.137-200). Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Αντωνίου, Α.-Σ., & Δήμου, Α. (2010). Στρες, άγχος και ψυχολογικά προβλήματα φοιτητών ιατρικής. Στο Α.-Σ. Αντωνίου (Επιμ.), *Στρες - Προσωπική Ανάπτυξη και Ευημερία* (σελ. 275-290). Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Αντωνίου Α.- Σ. & Ντάλλα Μ. (2010). Επαγγελματική εξουθένωση και ικανοποίηση από το επάγγελμα Ελλήνων δασκάλων (ειδικής και γενικής αγωγής) και καθηγητών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης: συγκριτική μελέτη. Στο, Χ. Καρακιουλαφάκη & Μ. Σπυριδάκης (Επιμ.), *Εργασία και Κοινωνία* (σελ. 365-399). Αθήνα: Εκδόσεις Διόνικος.
- Bakker, A.B., Hakanen, J. , Demerouti, E., & Xanthopoulou, D. (2007). Job resources boost work engagement, particularly when job demands are high. *Journal of Educational Psychology, 99* (2), 274–284.
- Banks, S., & Necco, E. (1990). The effects of Special Education Category and Type Training on Job Burnout in Special Education Teachers. *Teacher Education Division of the Council for Exceptional Children, 13* (3), 187-191.
- Billingsley, B. S. (2004). Special education teacher retention and attrition: A critical analysis of the research literature. *The Journal of Special Education, 38*: 39–55.
- Billingsley, B.S., Carlson, E., & Klein, S. (2004). The working conditions and induction support of early career special educators. *Exceptional Children, 70*, 333-347.
- Βλάχος, Φ. & Ασημάκη-Δημακοπούλου, Α. (1997). Η σχεσιοδυναμική παρουσία του δασκάλου στην τάξη μέσα από την άσκηση των ρόλων του. *Σχολείο & Ζωή, 45*, 13-22.
- Boe, E.E., Bobbitt, S.A., & Cook, L.H. (1997). Retention, reassignment, migration and attrition of Special and General Education teachers in national perspective. *The Journal of Special Education, 30*, 371-389.
- Brill, P. L. (1984). The need for an operational definition of burnout. *Family and Community Health, 6*,12-24. DOI: [10.1097/00003727-198402000-00005](https://doi.org/10.1097/00003727-198402000-00005)

- Brissie, J.S., Hoover, K.V., & Bassler, O.C. (1998). Individual, Situational Contributors to Teacher Burnout. *The Journal of Educational Research*, 82 (2), 106-112.
- Burke, R. J., & Greenglass, E. (1993). Work stress, role conflict, social support and psychological burnout among teachers. *Psychological reports*, 73(2), 371-380.
- Burke, R. J., Greenglass, E. R., & Schwarzer, R. (1996). Predicting teacher burnout over time: Effects of work stress, social support, and self-doubts on burnout and its consequences. *Anxiety, Stress and Coping*, 9, 261-275
- Burke, R.J. and Richardson, A.M. (2000). Psychological burnout in organizations». Στο R.T. Golembiewski, (ed.), *Handbook of organizational behavior*. New York/Basel: Marcel Dekker.
- Byrne, B.M. (1994). Burnout: Testing for the validity, replication, and invariance of causal structure across elementary, intermediate, and secondary teachers. *American Educational Research Journal*, 31, 645-673.
- Calderhead, J. (2001). Handbook of research on teaching. In V. Richardson (Ed.), *International experiences of teaching reform* (4th ed.). Washington, DC: American Educational Research Association.
- Carmona, C., Bunk, A.P., Peiró, J.M., Rodríguez, I. & Bravo, M.J. (2006). Do social comparison and coping styles play a role in the development of burnout? Cross-sectional and longitudinal findings. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 79 (1), 85-99.
- Carson, R.L. (2006). Exploring the episodic nature of teacher's emotions as it relates to teacher burnout. *Purdue University Press Journals*. Ανακτήθηκε την 26/04/2018, από <https://search.proquest.com/docview/305265960>.
- Chan, D.W. (2003). Hardiness and its role in the stress–burnout relationship among prospective Chinese teachers in Hong Kong. *Teaching and Teacher Education*, 19, 381-395.
- Chang, M.L. (2009). An appraisal perspective of teacher burnout: Examining the emotional work of teachers. *Educational Psychology Review*, 21, 193-218.
- Cherniss, C. (1980). *Professional burnout in human service organizations*. New York: Praeger Publisher.

- Constable, J.F., & Russell, D.W. (1986). The effect of social support and the work environment upon burnout among nurses. *Journal of Human Stress*, 12 (1), 20-26.
- Cortes, C.L., & Dougherty, T.W. (1993). A review and integration of research on Job Burnout. *Academy of Management Review*, 18, 621-656.
- Dekker, S. W. A. & Schaufeli, W. B. (1995). The effects of job insecurity on psychological health and withdrawal: A longitudinal study. *Australian Psychologist*, 30 (1), 57-63.
- Eichinger, J. (2000). Job Stress and Satisfaction among Special Education Teachers: Effects of gender and social role orientation. *International of Disability, Development and Education*, 47, 399-412.
- Embich, J.L. (2001). The relationship of secondary special education teachers' roles and factors that lead to professional burnout. *Teacher Education and Special Education*, 24 (1), 58-69.
- ΕΠΑΨΥ, (2013). *BURNOUT. Οδηγός πρόληψης του συνδρόμου επαγγελματικής εξουθένωσης στις ψυχιατρικές θεραπευτικές και αποκαταστασιακές δραστηριότητες.* Ανακτήθηκε από:
http://www.epapsy.gr/files/Odigos_Prolipsis_Burnout.pdf
- Evers, W.J.G., Brouwers, A. & Tomic, W. (2002). Burnout and self-efficacy: a study on teachers' beliefs when implementing an innovative educational system in the Netherlands. *British Journal of Educational Psychology*, 72 (2), 227-243.
- Farber, B.A. (1984). Stress and burnout in suburban teachers. *Journal of Educational Research*, 77, 325-331.
- Farber, B.A. (1991). *Crisis in education: Stress and burnout in American teachers*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Firth-Cozens, J., & Payne, R. (1999). *Stress in Health Professionals: Psychological and Organisational Causes and Interventions*. U.K.: John Wiley & Sons Ltd.
- Freudenberger, H. J. (1974). Staff burn-out. *Journal of social issues*, 30(1), 159-165.
DOI: [10.1111/j.1540-4560.1974.tb00706.x](https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1974.tb00706.x)
- Friedman, I. A. (1991). High and low burnout schools: School culture aspects of teacher burnout. *Journal of Educational Research*, 84, 325-333.

- Friedman, I.A., & Farber (1992). Professional self-concept to teacher burnout. *Journal of Educational Research*, 88 (5), 281-292.
- Friedman, I.A. (1995). Student Behavior Patterns Contributing to Teacher Burnout. *The Journal of Educational Research*, 88 (5), 281-189.
- Friedman, I. A. (2000). Burnout in teachers: Shattered dreams of im-peccable professional performance. *JCLP/In Session: Psychotherapy in Practice*, 56, 595-606.
- Friedman, I.A. (2003). Self-efficacy and burnout in teaching: The importance of interpersonal-relations efficacy. *Social Psychology of Education*, 6, 191-215.
- Gargiulo, R. M. (2015). *Special education in contemporary society*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Gerber, M., Colledge, F., Mücke, M., Schilling, R., Brand, S., & Ludyga, S. (2018). Psychometric properties of the Shirom-Melamed Burnout Measure (SMBM) among adolescents: results from three cross-sectional studies. *BMC psychiatry*, 18(1), 266.
- Ghani, M. Z., Ahmad, A. C., & Ibrahim, S. (2014). Stress among Special Education Teachers in Malaysia. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 114, 4-13.
- Gold, Y. (1985). Does teacher burnout begin with student teaching? *Education*, 105, 254-257.
- Golembiewski, R. (1989). A note on Leiter's study: Highlighting two models of burnout. *Group & Organization Management*, 14, 5–13.
- Grant, M. C. (2017). A Case Study of Factors That Influenced the Attrition or Retention of Two First-Year Special Education Teachers. *Journal of the American Academy of Special Education Professionals*, 77, 84.
- Guglielmi R. S., & Tatrow, K. (1998). Occupational Stress, Burnout, and Health in teachers: A methodological and theoretical analysis. *Review of Educational Research*, 68 (1), 61-99.
- Hakanen, J., Bakker, A.B., & Schaufeli, W.B. (2006). Burnout and work engagement among teachers. *Journal of School Psychology*, 43, 495–513.
- Hall, B.W., Pearson, L., & Carroll, D. (1992). Teachers' long-range teaching plans: a discriminant analysis. *Journal of Educational Research*, 85, 221–225.

- Hendrickson, B. (1979). Teacher Burnout: How to Recognize it? What to do about it. *Learning, 7* (5), 37-39.
- Hoffman, S., Palladino, J.M., & Barnett, J. (2007). Compassion fatigue as a theoretical framework to help understand Burnout among Special Education Teachers. *Journal of Ethnographic & Qualitative Research, 2* (1), 15-22.
- Hughes, R.E. (2001). Deciding to Leave but Staying: Teacher Burnout, Precursors and Turnover. *International Journal of Human Resource Management, 12* (2), 288-98.
- Jepson, E. & Forrest, S. (2006). Individual contributory factors in teacher stress: The role of achievement striving and occupational commitment. *British Journal of Educational Psychology, 76*, 183-197.
- Kalyva, E. (2013). Stress in Greek primary schoolteachers working under conditions of financial crisis. *Europe's Journal of Psychology, 9*, 104-112.
- Κάμτσιος, Σ, & Λώλης, Θ. (2006). Βιώνουν οι Έλληνες εκπαιδευτικοί την επαγγελματική εξουθένωση; Ο ρόλος των δημογραφικών χαρακτηριστικών και των καθημερινών στρεσογόνων ερεθισμάτων. *Επιστημονική Επετηρίδα του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών της Σχολής Επιστημών Αγωγής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, 9*, 40-87.
- Καντάς Α. (1995). *Οργανωτική-βιομηχανική ψυχολογία. Μέρος 3ο: Διεργασίες ομάδας, σύγκρουση, ανάπτυξη και αλλαγή, κουλτούρα, επαγγελματικό άγχος*. 5η έκδοση. Ελληνικά Γράμματα: Αθήνα.
- Καντάς, Α. (1996). Το σύνδρομο της επαγγελματικής εξουθένωσης στους εκπαιδευτικούς και σε εργαζόμενους σε επαγγέλματα υγείας και πρόνοιας. *Ψυχολογία, 3* (2), 71-85
- Kahn, J.H., Schneider, K.T., Jenkins, T M., & Moyle, L. (2006). Emotional social support and job burnout among high-school teachers: Is it all due to dispositional affectivity? *Journal of Organizational Behavior, 27*, 793-807.
- Kaur, H. (2017). Burn out and Occupational Stress Among Speical Educators Working for Children with Hearning, Visual and Intellectual Disability: A Comparative Study. *Journal of Disability Management and Rehabilitation, 1*(1), 34-37.

- Kim, B., Lee, M., Kim, K., Choi, H., & Lee, S. M. (2015). Longitudinal analysis of academic burnout in Korean middle school students. *Stress and Health, 31*(4), 281-289.
- Kokkinos, C. M. (2006). Factor structure and psychometric properties of the Maslach Burnout Inventory – Educators Survey among elementary and secondary school teachers in Cyprus. *Stress and Health, 22*(1) 25 – 33.
- Kokkinos, C.M. (2007). Job stressors, personality and Burnout in primary school teachers. *British Journal of Educational Psychology, 77*, 229-243.
- Κόκκινος, Κ.Μ., & Δαβάζογλου, Α. (2006). Επαγγελματική εξουθένωση σε εκπαιδευτικούς Ειδικής και Γενικής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Στο Ε. Φιάκα, Α. Γαγάτσης, Ι. Ηλία & Μ. Μοδέστου (Επιμ.), 9^ο Συνέδριο Παιδαγωγικής Εταιρείας Κύπρου, 2-3 Ιουνίου 2006, 1065-1074. Λευκωσία: Πανεπιστήμιο Κύπρου.
- Kokkinos, C.M. & Davazoglou A.M. (2009). Special education teachers under stress: evidence from a Greek national study. *Educational Psychology, 29* (4), 407-424.
- Κουστέλιος, Α., & Κουστέλιου, Ι. (2001). Η επαγγελματική ικανοποίηση και επαγγελματική εξουθένωση στην εκπαίδευση. *Ψυχολογία, 1*, 30-39.
- Κουτρομάνος, Κ. (1996). Διαχρονική εξέλιξη της ειδικής αγωγής και τα άτομα με ειδικές ανάγκες στην Ελλάδα. (Διδακτορική Διατριβή). Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών – Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Αθήνα. Ανακτήθηκε 15 Οκτωβρίου 2018, από: <http://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/5341#page/1/mode/2up>
- Kyriacou, C. (1987). Teacher stress and burnout: An international review. *Educational Research, 29*, 146-152.
- Landsmann, L. (1977). Instructor survey reveals stress, weighs top concerns of teachers nationwide. *Instructor, 86*(7), 71-82.
- Langher, V., Caputo, A., & Ricci, M. E. (2017). The potential role of perceived support for reduction of special education teachers' burnout. *International Journal of Educational Psychology, 6*(2), 120.

- Lee, R. T., & Ashforth, B. E. (1993). A longitudinal study of burnout among supervisors and managers: comparison between the Leiter and Maslach (1988) and Golembiewski et al. (1986) models. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 54, 369–398.
- Leiter, M. (1989). Conceptual implications of two models of burnout: A response to Golembiewski. *Group and Organizational Studies*, 14, 15–22.
- Leiter, M. P., & Maslach, C. (1988). The impact of interpersonal environment of burnout and organizational commitment. *Journal of Organizational Behavior*, 9, 297–308.
- Leiter, M.P. and Maslach, C., (2005). A mediation model of job burnout. Στο A.-S. Antoniou and C.L. Cooper (eds), *Research companion to organizational health psychology*. Northampton: Edward Elgar.
- Leung, D.Y.P., & Lee, W.W.S. (2006). Predicting intention to quit among Chinese teachers: differential predictability of the component of burnout. *Anxiety, Stress, Coping*, 19, 129–141.
- Macdonald, D. (1999). Teacher attrition: A review of literature. *Teaching and Teacher Education*, 15, 835-848.
- Maslach, C. (1982). *Burnout, the cost of caring*. Englewood Cliff, NJ: Pentice-Hall.
- Maslach, C., (1993). Burnout: A multidimensional perspective. Στο W. B. Schaufeli, C. Maslach and T. Marek (eds), *Professional burnout: recent developments in research and theory*. Washington, DC: Taylor & Francis.
- Maslach, C., & Schaufeli, W.B. (1993). Historical and conceptual development of Burnout. In W.B. Schaufeli, C. Maslach & T. Marek (Eds.), *Professional Burnout: Recent developments in theory and research*, 19-32. Washington, DC: Taylor & Francis.
- Maslach, C., & Jackson, S.E. (1981a). *Maslach Burnout Inventory*. Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press.
- Maslach, C., & Jackson, S.E. (1981b). The measurement of experienced Burnout. *Journal of Occupational Behavior*, 2, 99-113.
- Maslach, C., Jackson S.E., & Leiter M.P. (1985). The Role of Sex and Family Variables in Burnout. *Sex Roles*, 12, 837-851.

- Maslach, C., & Jackson, S. E. (1986). *Maslach burnout inventory manual* (2nd ed.). Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press.
- Maslach, C., Jackson, S. E., & Leiter, M. (1996). *Maslach burnout inventory manual* (3rd ed.). Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press, Inc.
- Maslach, C., Schaufeli, W. B., & Leiter, M. P. (2001). Job burnout. *Annual review of psychology*, 52(1), 397-422. DOI: [10.1146/annurev.psych.52.1.397](https://doi.org/10.1146/annurev.psych.52.1.397)
- Maslach, C., & Leiter, M.P. (1997c). *The truth about Burnout: How organizations cause personal stress and what to do about it*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Maslach, C. & Leiter, M.P. (2008). Early predictors of job burnout and engagement. *Journal of Applied Psychology*, 93, 498-512.
- Maslach, C., Leiter, M.P. and Schaufeli, W.B. (2008). Measuring burnout. Στο Cooper, C.L., Cartwright, S. (Eds), *The Oxford Handbook of Organizational Wellbeing*, Oxford University Press (σελ. 86-108). Oxford: Oxford University Press.
- McLeod, T. H. (2015). The relationship of teacher efficacy and job satisfaction among special educators in urban high schools. Trevecca Nazarene University.
- Miller, K.I., Ellis, B.H., Zook, E.G., & Lyles, J.S. (1990). An Integrated Model of Communication, Stress, and Burnout in the Workplace. *Communication Research*, 17 (3), 300-326.
- Milner, H.R., & Woolfolk Hoy, A. (2003). Teacher self-efficacy and retaining talented teachers: A case study of an African American teacher. *Teaching and Teacher Education*, 19, 263-276.
- Mittler, P., & Daunt, P. (Eds.).(1995). *Teacher education for special needs in Europe*. London: Cassell.
- Mukundan, J., & Khandehroo, K. (2010). Burnout among English language teachers in Malaysia. *Contemporary Issues in Education Research (CIER)*, 3(1), 71-76.
- Näring, G., Briët, M., & Brouwers, A. (2006). Beyond demand–control: Emotional labour and symptoms of burnout in teachers. *Work & Stress*, 20(4), 303-315.
- Nichols, A. S. and Sosnowsky, F. L. (2002). Burnout among special education teachers in self-contained cross categorical classrooms. *Teacher Education and Special Education*, 25: 71–86.

- Ozdemir, Y. (2007). The role of classroom management efficacy in predicting teacher burnout. *International Journal of Social Sciences*, 2 (4), 257-263.
- Παπαδάτου, Δ., Αναγνωστόπουλος, Φ. (1995). *Η ψυχολογία στο χώρο της υγείας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Πατσάλης, Χ., Παπουτσάκη, Κ. (2010). Η επαγγελματική εξουθένωση εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. *Επιστημονικό Βήμα*, 14, 250- 261.
- Petkovic, N., Petrovic, D., Balos, V., Mistic, M., & Djordjevic, M. (2012). Burnout syndrome among special education professionals. *Journal of Society for Development in new net environment in B & H*, 6, 3403-3412.
- Pines, A. M. (1986). Who is to blame for helper's burnout? Environmental impact. In C.D. Scott & J. Hawk (Eds), *Heal Thyself: The Health of Health Care Professionals*. New York: Bruner/Mazel Publications.
- Pines, A. M. (1993). Burnout-An existential perspective. In W. Schaufeli, C. Maslach, & T. Marek (Eds.), *Professional burnout: Developments in theory and research* (pp. 33-52). Washington, DC.: Taylor & Francis.
- Pines, A.M. (2002). Teacher burnout: A psychodynamic existential perspective. *Teachers & Teaching*, 8 (2), 121-140.
- Pines, A. M., & Kanner, A. D. (1982). Nurses' burnout: Lack of positive conditions and presence of negative conditions as two independent sources of stress. *Journal of psychosocial nursing and mental health services*, 20(8), 30-35.
- Pines, A., & Aronson, E. (1988). *Career Burnout. Causes and Cures*. New York: Free Press.
- Platsidou, M., & Agaliotis, I. (2008). Burnout, job satisfaction and instructional assignment-related sources of stress in Greek special education teachers. *International Journal of Disability, Development and Education*, 55 (1), 61-76.
- Rajesh, J., & Suganthi, L. (2013). The satisfaction of teachers with their supervisors' interpersonal communication skills in relation to job burn-out and growth satisfaction in southern India. *Management in Education*, 27 (4), 128-137.
- Reynolds, A. (2014). Perceptions of new and experienced teachers on teacher efficacy and burnout in special education.

- Ronen, S., & Pines, A. M. (2008). Gender differences in engineers' burnout. *Equal Opportunities International*, 27(8), 677-691.
- Ryan, R.M. and Deci, E.L. (2000). The darker and brighter sides of human existence: Basic psychological needs as a unifying concept. *Psychological Inquiry*, 11: 319–338.
- Sari, C. & Hakan, D.L. (2004). Analysis of Burnout and Job Satisfaction among Turkish Special School Headteachers and Teachers, and the Factors Effecting Their Burnout and Job Satisfaction. *Educational Studies*, 30 (3), 291-306.
- Sarıçam, H., & Sakız, H. (2014). Burnout and teacher self-efficacy among teachers working in special education institutions in Turkey. *Educational Studies*, 40(4), 423-437.
- Schaufeli, W. & Bakker, A. (2004). Job demands, job resources, and their relationship with burnout and engagement: A multi-sample study. *Journal of Organizational Behavior* 25(3), 293-315.
- Shirom, A. (1989). Burnout in work organizations. In: C. L. Cooper, & I. Robertson (Eds.), *International review of industrial and organization psychology* (pp. 25–48). Chichester, U.K.: Wiley.
- Shirom, A. (2003). Job-related burnout: A review. In J. C. Quick, & L. E. Tetrick (Eds.), *Handbook of occupational health psychology* (pp. 245–265). Washington, DC: American Psychological Association.
- Shirom, A. and Melamed, S. (2005). Does burnout affect physical health? A review of the evidence. Στο A.-S. Antoniou and C.L. Cooper (eds), *Research companion to organizational health psychology*. Northampton: Edward Elgar.
- Σιδηρόπουλος Δ. Μ. (2017). Επαγγελματική εξουθένωση δασκάλων Δημοτικού σχολείου: Η περίπτωση των Δημοτικών σχολείων του κέντρου της Θεσσαλονίκης. *e-Journal of Science & Technology (e-JST)*, 12 (3).
- Skaalvik, E. M., & Skaalvik, S. (2007). Dimensions of teacher self-efficacy and relations with strain factors, perceived collective teacher efficacy, and teacher burnout. *Journal of Educational Psychology*, 99, 611-625.
- Σούλης, Σ.Γ. (2013). Εκπαίδευση και αναπηρία. Αθήνα: Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.με.Α).

- Σούλης, Σ. Γ. (2016). Εκπαίδευση και αναπηρία.
- Σταθοπούλου, Α., & Βλαχάκη, Λ. Χ. (2020). Η Επαγγελματική Εξουθένωση των εκπαιδευτικών της ΕΑΕ που εργάζονται με μαθητές με Νοητική Αναπηρία. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης*, 8, 1000-1011.
- Taris, T., Le Blanc, P., Schaufeli, W., & Schreurs, P. (2005). Are there causal relationships between the dimensions of the Maslach Burnout Inventory? A review and two longitudinal tests. *Work & Stress*, 19(3), 238–255.
- Travers, Ch., (2010), «*Το στρες στην εκπαίδευση*». Στο Αντωνίου, Α.-Σ, (επιμέλεια), *Στρες: Προσωπική ανάπτυξη και ευημερία*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
- Travers, C.J., & Cooper, C.L (1996). *Teachers Under Pressure: Stress in the Teaching Profession*. London, Routledge.
- Trendall, C. (1989). Stress in teaching and teacher effectiveness: A study of teachers across mainstream and special education. *Educational Research*, 1, 52-58.
- Tsigilis, N., Zournatzi, E., & Koustelios, A. (2011). Burnout among Physical Education Teachers in Primary and Secondary Schools. *International Journal of Humanities and Social Science*, 7(1), 53-58.
- Τσιπλητάρης, Α. (2002). Η εκπαιδευτική δυναμικότητα του δασκάλου και η απειλή της από το σύνδρομο burnout ,εμπειρική έρευνα. Στο: *Εκπαιδευτική, οικογενειακή και πολιτική ψυχοπαθολογία. Διαστάσεις παθογένειας στο κοινωνικοπολιτικό σύνολο*, Τόμος Δ'. Αθήνα: Ατραπός.
- Vachon, M. L. S. (1987). *Occupational stress in the care of the critically ill, the dying and the bereaved*. New York: Hemisphere Publ. Co.
- Van Horn, J. E., Schaufeli, W. B., Greenglass, E. R., & Burke, R. J. (1997). A Canadian-Dutch comparison of teachers' burnout. *Psychological reports*, 81(2), 371-382.
- VanDick, R., & Wagner, U. (2001). Stress and strain in teaching: A structural equation approach. *British Journal of Educational Psychology*, 71, 243-259.
- Vannest, K. J., & Hagan-Burke, S. (2010). Teacher time use in special education. *Remedial and Special Education*, 31, 126–142.
- Weber, A., Reinhard, J., (2000). Burnout syndrome: a disease of modern societies; *Occupational medicine*, 50 (7) : 512-517.

Wisniewski, L. & Gargiulo, R.M. (1997). Occupational Stress and Burnout among Special Educators: A review of the literature. *The Journal of Special Education, 31*, 325-346.

Zembylas, M., & Barker, H. (2007). Teachers' spaces for coping with change in the context of a reform effort. *Journal of Educational Change, 8* (3), 235-256.

Ζώνιου - Σιδέρη, Α. (2011). Οι ανάπηροι και η εκπαίδευσή τους : Μια ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση της ένταξης. Αθήνα: Πεδίο.

Νόμοι:

Νόμος 3699/Άρθρα 6,8 Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, (τεύχος πρώτο), αρ. φύλλου 199, 2 Οκτωβρίου 2008, σ.3503- 3505

Νόμος 3699/Άρθρο 3 Μαθητές με αναπηρία και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, (τεύχος πρώτο), αρ. φύλλου 199, 2 Οκτωβρίου 2008, σ.3500

Νόμος 2817/2000, Εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ 78 Α', 14 Μαρτίου 2000.